

не варто бачити абсолютного пацифіста, хоча в ХХ столітті філософ Альберт Швейцер буде називати саме його першим пацифістом. Все, що говорив Мо-цзи, відносилось до воєн, які ми називаємо агресивними і наступальними. Він пояснював, що є оборонні та каральні війни, коли необхідно братися за зброю: якщо на нас напали, то ми змушені звернутися до військового насильства, якщо державець порушує закони неба, то ми повинні відповісти на це» [2].

Отже слід наголосити, що баланс між гармонією і стабільністю є центральним аспектом політичного мислення у традиційному Китаї. Мо-цзи – яскравий приклад обмеженого пацифіста, філософська доктрина якого повністю не відкидає поняття війни, вона лише намагається обмежити його та створити в суспільстві взаємопоеднуючі відносини, які б стали основою стабільності та розуміння в державі.

Список використаних джерел і літератури:

1. Крижанівський О. П. Історія Стародавнього Сходу: Навчальний посібник. Київ: Либідь, 2002. 590 с.
2. Куманьков А. Д. Пацифизм. ПостНаука. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://postnauka.ru/video/95151?fbclid=IwAR1DnAT-7yWTQRzCVOj6ilIdlMjogEMbQYbswU5LtPQoViPepEPleyxtvYc%3Ffbclid%3DIwAR1DnAT-7yWTQRzCVOj6ilIdlMjogEMbQYbswU5LtPQoViPepEPleyxtvYc> .
3. Сыма Цянь. Исторические записки (Ши цзи). (Перевод с китайского, комментарий под редакцией А. Р. Вяткина). Москва: Наука, 1955. 624 с.
4. Титаренко М. Л. Мо-цзы. Москва: Мысль, 1972.
5. Титаренко М. Л. История китайской философии. Москва: Прогресс, 1989. 552 с.
6. Ян Хин-шун Теория познания моистов. Вопросы философии. 1956. № 1.
7. John Gittings. The Conflict Between War and Peace in Early Chinese Thought [Електронний ресурс]. The Asia-Pacific Journal. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <https://apjff.org/2012/10/12/John-Gittings/3725/article.html> .
8. Lewis M. E. The Just War in Early China. New York: Routledge, 2006. 320 p.

Андрущак Аліна

МАГДЕБУРЗЬКЕ ПРАВО У ВІЛЬНЮСІ

У статті розглядається функціонування магдебурзького права у Вільнюсі.

Ключові слова: *Вільнюс, магдебурзьке право, Магістрат, вїйт, радник, лавник, Ратуша.*

The article deals with the functioning of the Magdeburg law in Vilnius (the capital of Lithuania).

Keywords: *Magdeburg Law, Magistrate, voit, mayors, advisors, assessors, Hall.*

Магдебурзьке право, у більшості досліджень, визначається як середньовічне міське право, за яким міста частково звільнялись від феодала чи центральної адміністрації, створювали органи місцевого самоврядування. Назва походить від німецького міста Магдебург (земля Саксонія-Анхальт), якому в 1188 р. власник міста архієпископ Віхман надав привілей на самоврядування, а вже у 1294 р. право було затверджене саксонським курфюрстом (князем) Альбертом [2, 139]. Джерелами магдебурзького права фігурували збірники «Speculum Saxonicum» («Саксонське зерцало») і «Вайхбільд».

Загалом, у XIII ст. міське право набуло завершеного вигляду і почало розповсюджуватись спочатку на інші німецькі міста, а пізніше на Чехію, Східну Пруссію, Сілезію, Угорщину, Польщу, Литву, Білорусь та Україну. Слід зазначити, що першим поштовхом для поширення магдебурзького права була німецька колонізація східноєвропейських країн XII ст. Річ у тім, що спочатку економічні та соціальні привілеї надавались переселенцям з етнічних німецьких територій, а потім поширювались на всіх мешканців міст. Надання права на самоврядування було пов'язане з бажанням можновладців підтримувати розвиток торгівлі та промислу в державі. Право доповнювалося місцевими традиціями, тому організація і функції органів самоврядування в різних містах дещо відрізняється. Попри те, що східноєвропейські міста використовували лише форму німецького права, а не його змістовну сутність, воно відіграло прогресивну роль у розвитку правової системи, позитивно вплинуло на суспільне та економічне життя, створило історико-правові передумови для становлення і розвитку місцевого самоврядування в сучасному його розумінні. Не можна говорити, що магдебурзьке право на теренах Східної Європи було «чисто німецьким», адже воно перепліталось зі звичаєвим. У Великому князівстві Литовському магдебурзьке право почало поширюватись на початку XVI ст. Столиця Литви, місто Вільнюс, стала першим литовським містом, яке отримало право на самоврядування. Привілей місту надав король Владислав Ягайло 1387 р. [3, 80]. Польський історик Юліуш Бардах писав, що король Владислав Ягайло прагнув зрівняти литовське місто Вільнюс та польське – Краків у правах, а також збільшити чисельність ремісників та купців [1, 381]. Князем Сигізмундом Кейстutowичем у 1432 р. був виданий привілей про скасування литовського, руського та польського права.

Головним органом міського самоврядування був Магістрат, який видав судовими, господарськими, фінансовими, поліціантами, адміністративними справами. Його очолював вїт. Магістрат мав свої збірники законів і печатку з міським гербом. До головного органу міського

самоврядування входили магістратські урядники: старші та молодші. Старші – це вїйт, бурмістри, лавники, радці та магістратський писар, молодші – комісар, городничий та возний. До компетенції комісара входили: рішення суду по переділу землі, встановлення межових знаків. Возний мав виконувати доручення суду: приводити правопорушників, розносити повістки. Городничий мав слідкувати за громадським порядком в місті.

До складу міської ради Вільнюса входило 12 бургомістрів та 24 радники, які виконували свої повноваження по чергово. У XVI ст. склад магістрату нараховував два бургомістри й чотири радники, які у рівній кількості репрезентували католицьке населення міста [3, 80]. Окрім бургомістрів, радників, вїйтів і лавників, інтереси містян представляла спеціальна колегія за участі купців та ремісників.

Жителі міста були юридично вільними, зобов'язувались виконувати загальнодержавні повинності й ті, що встановлювала міська влада. В їхні обов'язки входило утримання війська, адміністрації, сплата податків. Існував гостинний двір. Місто мало млин, шинок та громадську лазню. Всі прибутки надходили до міської скарбниці-скрині, ключ від якої зберігався в одного з бурмістрів. Одним з важливих привілеїв, які надавало магдебурзьке право, було «право складу», за яким, купці, що доставляли товари, повинні були продавати їх тільки в цьому місті й лише гуртом. Купівля чи продаж в роздріб була монополією тільки місцевих купців. Приїжджі мали право торгувати в роздріб лише в дні ярмарок. У Вільнюсі, з моменту надання магдебурзького права, були дві великі юридики, які значно обмежували права міста. Юридика – це частина території міста, наділеного магдебурзьким правом. Перша була замкова, що перебувала під контролем воєводи. Друга – єпископська, яка контролювалася католицькою церквою [3, 82].

У 1387 р. на ринковій площі було побудовано Ратушу. Ця міська будівля стала місцем проведення судових засідань, зборів. Тут розміщалися канцелярія, архів, скарбниця, склади. У підвалі знаходилася в'язниця, де передували злочинці та боржники.

У 1795 р., після третього поділу Речі Посполитої, коли литовські землі увійшли до складу Російської імперії та на них поширилось російське законодавство, магдебурзьке право Вільнюса було скасоване [3, 83].

Список використаних джерел і літератури:

1. Глиняний В. П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. Посібник. Одеська нац. юрид. акад. [Вид. 5-те, перероб. і доп.]. Київ: Істина, 2008. 768 с.
2. Камінська Н. В. Міське самоврядування: теоретико-історичний і порівняльно-правовий аналіз: навч. посібн. Київ: КНТ, 2010. 234 с.
3. Кобилецький М. Магдебурзьке право в Україні: XIV – перша половина XIX ст. Історико-правове дослідження. Львів: ПАІС, 2008. 406 с.